

«sous un rocher formant abri» en el punt bearnès 693² de l'ALF, «les plantes se mettent a l'endòstos» en la localitat adjacent de Nay (punt 694). És sabut que el pas de NT a ND es pot admetre com a normal en bearnès. D'altra banda l'origen postverbal no és pas una mera hipòtesi perquè en gascó hi ha un verb *endoustà* (Palay); i si *AlcM* no testifica un verb *antostar* gaire segurament, de tota manera dóna *antostada* (més substantiu que participi, en el Camp i la Pobra de Lillet). Jo diria que el menorq. *entost de* 'en lloc de', en comptes de derivar-lo de *tost* 'aviat', bastant llunyà pel sentit i l'ús, segurament l'hem de mirar com un postverbal a *antost de*.³ Un suport d'aquesta etimologia romànica d'*antosta* sembla donar-nos-el bastant fermament la derivació paral·lela de *RIOSTRA*, format com a RE-OBSTARE i pertanyent igual que *antosta* al vocabulari de la construcció.⁴

¹ Allí *antòstà* segons Montoliu però el que jo he sentit pertot és *antòstà*, *antòsta*. — ² Cf. *Andouste* muntanya en el terme de Sante Colome, a 3 km. d'Arudy d'Ossau, que ja consta com *Andoste* l'any 1443; és veritat que també podríem pensar en algun origen pre-romà, com potser ho és el nom del Lac d'*Artouste* (ja *Artoste*, 1538) i les poblacions d'*Assoute* i *Souste*. (P. Raymond, *DicTTop-BPyr.*, J. — ³ Suggerixo breument, sense entrar a fons en la qüestió, que el basc *antuste* que Azkue defineix «soberbia, vanidat» i d'altres «soberbia, jactància, altivez, vanagloria» sigui un romanisme de la nostra família: mot important de la llengua que es troba en el dialecte guipuscoà i alt-navarrès i ja figura en Leizarraga (1575), i el basc-francès Duvoisin l'escriu amb *h*. La relació semàntica vindria a ser com la del cast. *amparo*, *amparar*, al costat de *mampara*. Val a dir que l'etimologia *andi+uste* 'gran creença' (admesa per Uhlenbeck, *Vgl. Lautl.*, 74) és ben defensable. — ⁴ Renuncio, doncs, en principi a un enllaç més llunyà: persa *dastab* «pilon» pertanyent a la família del persa *dāštan* 'aguantar' «halten», ave. *dāšta*-«erhalten, erlangen» (Pok., *IEW*, 252.32, 159.29). D'un pelví **dastag* (pare del persa *dastab*) deu ser manllevat l'àr. vg. *dastağ* «pilon, anse, poignée, planche, rabot», *dastar* «clavar amb una clavilla», *dustar* «clavo de madera, sovina, tarugo» (*PAlc.*), «clavilla ligni» (*RMa.*), «fiel de la balança, fiel del mismo peso» (*PAlc.*, etc.), *dastara* «scie à main» (Dozy, *Suppl.* 1, 441b, i allí també els articles *dast*, *dastî*). Fonèticament, de tota manera, no podríem partir de l'iranisme de l'àrab vulgar, i postular un mot sorotàptic emparentat amb aquest grup irani és perspectiva ben difícil ja en l'aspecte fonètic i ben inversemblant en tots els altres, majorment essent innecessària.

ANTOVA, mot que el *DFa.* recull només dels responsables d'Agramunt i Balaguer (*BDC* xx, 109): sembla derivat d'un verb **entovar* i aquest de *tova* 'maó', en el sentit de 'lloc unit a un forn o fogar per un envà de maons' (que transmeten bé la calor).

ANTRAX, 'vesper maligne', pres del ll. *anthrax*, i aquest del gr. *ἄνθραξ*, -ακος, 'carbó', 'àntrax'. □ 1.ª doc.: c. 1900; abans *àntrechs* (pl. o sing.), 1490, Lluís Alcanyis.

No va reeixir el poc encertat intent de catalanització *àntrec*, que havien provat alguns.

DERIV.: *Antràcit*. Partint del sentit de 'carbó: *antracita* [*antràcit*, 1868, *SLiCosta*]; *antracític*; *antracitització*. *Antracè*; d'on la forma prefixada *antra-* [*antraquinona*, etc.].

ANTRE, 'cova oculta, profunda', mot poètic pres del ll. *antrum* i aquest del gr. *ἄντρον* □ 1.ª doc.: «els *antres* tenebrosos d'aquella mar revolta / retrorenen y s'escriuen al gran capgirament», Verdaguier, *Atl.* VIII; «els *antres* on habita el bellmarí», JRuyra.

Per a una versemblant supervivència toponímica, vegeu el que he dit d'*Andratx*. *Trescuro*, estanyet fosquejant damunt Espot (Pallars) <(AN)TRUM OBSCURUM.

ANTRIBALS, 'davantal fet de cànem de sac, que cobria el pit, la panxa, i, bifurcant-se, les cuixes dels segadors', mot de la pagesia mallorquina, que sembla ser un duplicat arabitzat de *antipares*, que significa quasi el mateix si bé aquestes no arriben tan amunt. □ 1.ª doc.: c. 1920.

He copiat la definició d'*AlcM*, que atribueix el mot a Lluçmajor i Porreres; Maria Ant. Salvà, que era la corresponçal a Lluçmajor del *Dicc. de Dialectes*, va comunicar a l'IEC c. 1920 la definició «espècie de davantal de pell de cabra o de pell de moltó amb la llana tosa, lligat a la cintura per la part superior i a les cames per la part inferior: els pagesos els porten per resguardar la roba» (*BDC* xx, 298b, cf. el vocabulari dels segadors de Lluçmajor p. p. *BDLC* xiv, 207); descripció, doncs, que no els fa pujar tan amunt com *AlcM* i mostra encara una semblança més gran amb les *antipares*. Aquesta és una peça de vestir de funció semblant i de forma no gaire diferent, si bé a diferència d'*antribals*, és de totes les èpoques i de molt més ampla difusió en el territori de la llengua (*BDC* III, 84; VII, 69, 79; XIX, 78).

Tenen en comú que les *antipares* eren també una peça mig morisca, puix que formava part de la indumentària típica dels almogàvers (Muntaner, 112); i d'altra banda, avui tant les *antipares* com els antiparons¹ i els *antribals* són propis dels segadors mallorquins: «pren les varques y'ls didals, ajusté't les *antipares*», G. Maura, *Lo Segador*; «un pagès quan va a llaurar, se posa ses *antipares*», cançó mallorquina (cites del *DAG.*). Les *antipares* defensen els segadors dels peus amunt fins dalt de les cames, els *antribals* fins més amunt: fins a la cintura. Crec, doncs, que els *antribals* eren la supervivència, en l'arxi-conservadora pagesia d'aquella part de Mallorca, de la forma d'*antipares* que durien els vells mallorquins abans d'arabitzar-se. L'àrab rebutja la consonant *p*, i, al costat dels «nomina unitatis» en -a, té el col·lectiu sense -a, que en l'àrab vulgar d'Espanya (testimoni *PAlc.*) so-